

УДК 289 : 17.023

Боровець Тарас Євгенійович,*викладач релігієзнавства, ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» Львівський інститут, Львівський медичний інститут, м. Львів***ДЕСТРУКТИВНИЙ ВПЛИВ НА МОЛОДЬ ХРИСТІЯНСЬКИХ НЕОРЕЛІГІЙНИХ РУХІВ
(НА ПРИКЛАДІ РУХУ «ДІТИ БОГА»)***Стаття присвячена дослідженню, способам і видам класифікацій нових релігійних рухів у світі. Особлива увага приділяється історії виникнення, основним ідеологічним засадам, функціонуванню і згубному впливові на виховання молоді неохристиянської секти «Діти Бога».**Ключові слова: релігія, компоненти, секта, молодь, любов.****Боровець Т. Е. Деструктивное влияние на молодежь христианских неорелигиозных движений (на примере движения «Дети Бога»)****Статья посвящена исследованию, способам и видам классификации новых религиозных движений в мире. Особое внимание уделяется истории возникновения, основным идеологическим принципам, функционированию и губительному влиянию на воспитание молодежи секты «Дети Бога».**Ключевые слова: религия, компоненты, секта, молодежь, любовь.****Borovets T. E. Destructive Influence on Young Christian Neoreligious Movements (on the Example of the Movement «Children of God»)****The article is devoted to study, methods and classification types of new religious movements in the world. Particular attention is paid to the history of the main ideological principles, functioning and pernicious influence on the education of youth sects «Children of God».**Key words: religion, components, sect, youth, love.*

Актуальність теми. Державний комітет у справах національностей та релігій повідомляє, що на початок 2011 року релігійна мережа в Україні складалась з 35861 релігійних організацій. При цьому 1884 релігійні громади діють в Україні без статусу юридичної особи – тобто без реєстрації, яка не є обов'язковою. Законодавчо в п. 4 ст. 8 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» зазначається, що повідомлення державних органів про утворення релігійної громади не є обов'язковим. Для порівняння, на 1 січня 1992 року (нагадаємо, що Україна проголосила свою незалежність в 1991 році) в Україні діяло 13217 релігійних організацій, отже бачимо, що за двадцять років незалежності відбулося збільшення інституційної структури релігійних напрямків та організацій в 2,7 рази (у кількісному значенні – на 22644 одиниці). Певну складову серед них займають і нетрадиційні культури, ідеологія яких завжди перенасичена активною місіонерською діяльністю.

Сьогодні можна часто зустріти твердження, що всі релігійні течії однаково сприяють духовному і моральному оздоровленню суспільства, прихильники необмеженого «релігійного плюралізму» виступають за створення для всіх без винятку релігійних груп рівних можливостей у поширенні свого вчення і залучення нових послідовників. Безсумнівно, релігійна свобода повинна бути у суспільстві, яке бажає називатися демократичним, однак слід пам'ятати, що будь-яка, у тому числі релігійна свобода не рівняється анархії і деструктивній дії.

Метою цієї статті є висвітлення проблеми класифікації нетрадиційних релігійних течій для глибокого їх пізнання, витоків походження і віровчення. Правда, існують секти які, згідно з офіційними повідомленнями, ще не мають своїх адептів в Україні, але не виключено, що будуть намагатися їх здобути. Серед них – неохристиянська секта «Діти Бога», яка, спираючись на своє релігійно-філософське вчення, втягує молодь у неморальний спосіб життя. Виходячи не тільки з християнської, але із загальнолюдської позиції, завданням дослідження також є і небезпідставна пересторога.

Аналіз останніх досліджень із проблеми. Дослідження щодо цієї проблеми проводилося у працях таких учених, як А. Осіпов, А. Дворкін, В. Пітанов, Ю. Дремлюг, В. Ільїн, В. Петрик, Е. Ліхтенштейн, М. Інтровіне.

Виклад основного матеріалу. Релігія має кілька принципів, без яких вона втрачає себе, скасовується, вироджуючись в окультизм і магію, а може ухилитися в бік філософії та етики. Вона є цілісною системою складових, у ній виокремлюються чітко визначені компоненти (елементи), основними серед яких є:

1. Релігійна свідомість – система релігійних ідей, понять, міркувань, аргументів, сенсом яких є здебільшого обґрунтування віри у надприродне.

2. Релігійний культ – система певних обрядів, ритуалів, церемоній, спрямованих на встановлення двосторонніх стосунків між людиною і надприроднім.

3. Релігійна організація – об'єднання послідовників певного віросповідання [1, с. 20–26]. Спробуємо, взявши за основу елементи віровчення, об'єктивно підійти до питання встановлення рівня розколу. Розрізняють такі види релігійних організацій: а). Релігія – найбільш широкий вид релігійного співтовариства (наприклад: християнство, іслам, буддизм і т.д.); б). Конфесія – напрям у рамках тої чи іншої релігії (в християнстві: католицизм, православ'я, протестантизм); в) Деномінація – конкретна течія або «церква» в рамках приділеної конфесії. (Наприклад: Українська греко-католицька церква, Грузинська Православна Церква, Англійська Церква, баптисти, п'ятидесятники). Так, якщо яка-небудь група відокремилася на рівні конфесії (тобто відкидає постулати якоїсь конфесії, не відкидаючи при цьому загальнорелігійних догматів) – маємо справу з деномінацією. Те саме відбувається, якщо розкол відбувається у самій деномінації (наприклад, якась група відокремилася від Баптистської церкви і утворює самостійну євангельську течію). Якщо відокремлення відбувається на рівні релігії, тобто, якщо йдеться про християнство, група відрікається від положень віровчення, визнаного всіма християнами (Нікео-Константинопольського чи Апостольського символу віри), така група цілком може рахуватися сектою. Правда, існує також низка релігійних груп і течій, що не вписуються в рамки даного визначення. Це насамперед громади, які дотримуються в цілому загальнорелігійного вчення, але допускають окремі повороти у віровченні, такі групи умовно називають квазіденомінаціями (тобто «ніби деномінаціями» або «ніби церквами»). До квазіденомінацій належать, у випадку із християнством: «Адвентисти сьомого дня», «Новоапостольська церква», деякі громади п'ятидесятників; в). Секта – це замкнута релігійна група, що відокремилася від будь-якої традиційної релігії та має власне віровчення, засноване на викривленні або відкиданні фундаментальних положень цієї релігії, із якої ця група виділилася [2, с. 15–27].

Класифікація є першим кроком у розвитку науки, уможливаючи зведення окремих емпіричних даних у єдину цілісну теоретичну систему. На жаль, жоден із відомих нині підходів до класифікації сект не є загальновизнаним, оскільки поряд з певними перевагами всі вони мають і очевидні вади. Нетрадиційні культу, або секти, виникли на кінці XIX на початку XX ст., у релігієзнавчому розрізі поділяються на сім головних груп:

1. Неохристиянські об'єднання (як відокремлення від християнства): Свідки Ієгови, Церква Ісуса Христа Святих останніх днів (мормони), Богородичний Центр, Церква останнього завіту (Вісаріоновці), Діти Бога, Сім'я любові та інші.

2. Орієнтальні, або східні релігійні течії: а) ті, які виникли на індо-буддійському ґрунті: Товариство свідомості Крішні, Транседентальна медитація (ТМ), Всесвітня чиста релігія, Центри Шрі Чинмая, Послідовники Саї-Баби, Інтегральна йога; б) ті, що виникли з ісламу: Ахмадія, Субуд, Чорний іслам, Мавро-американський науковий храм.

3. Синтетичні, або синкретичні (поєднують елементи багатьох віровізнань): Церква Єднання (мунізм), Віра Бахаїв, Біле Братство, язиди, каодаїзм, чхондоге.

4. Саєнтологічні (поєднують елементи псевдонауки і релігії): Церква Саєнтології, Християнська наука, Наука розуму.

5. Езотеричні (ввібрали елементи окультизму, теософії, антропософії, магії, астрології, естрасенсоріки, паранормальних явищ): Рух «Нова ера» (New Age, Нью Ейдж, Ера Водоля), в якому існує цілий ряд релігійних течій, наприклад: Агні-Йога, Жива Етика, Ліберальний католицизм, Міжнародний центр космічної свідомості.

6. Неоязичництво (відродили давно забуті вірування): друїдизм, ведизм, арійський рух, РУН віра та інші.

7. Демоністичні культу (збудовані на християнському віровченні про одвічну боротьбу Бога із дияволом, виступають у ролі «шанувальників» останнього): Братство чорного хреста, Церква сатани, Чорний ангел, Чорний дракон [3, с. 212–235; 1, с. 28–32].

За походженням секти умовно поділяються на: а) «західні»; походять з Європи або Америки і мають християнське коріння. В їхньому віровченні головне місце займає викривлене (часом до невпізнанності) християнське вчення, розбавлене елементами інших релігійних систем. Характерними «західними» сектами можна вважати свідків Ієгови, мормонів і Християнську науку; б) «східні»; основу віровчення складають елементи східних релігій: індуїзму, буддизму, ісламу та ін. До таких сект належать усі американські «гуру-руху», «Товариство свідомості Крішні», «Церква об'єднання» Муна та низка інших; в) «нового часу»; секти «нового часу» є породженням XX століття; більшість з них пов'язані з сучасним неогностичним рухом «New age». Відмітною рисою цього типу сект є синкретизм: тобто поєднання своєрідно трактованих елементів християнства, східного містицизму та окультизму. Секти «нового часу», такі, як «Церква загальна і торжествуюча», «Форум» та ін. отримали сьогодні величезне поширення в Західній Європі та Америці, і починають активно проникати в Україну, де «Нью-ейдж» завоює позиції за допомогою численних екстрасенсів і окультно-язичницьких груп типу «Тезаурус»; г) «неоязичницькі»; належать секти, чиє вчення базується на крайньому націоналізмі і «зверненні до

язичницьких коренів народу». Представники сект цього типу схильні звинувачувати християн у всіх бідах свого народу, від військових поразок до екологічних проблем. Прикладами таких сект можуть служити російські «венети», а також культ Дажбога, поширений серед українських емігрантів у Канаді.

За подобою секти умовно поділяються на: а) «Церквоутворюючі»; будують свою організацію за подобою християнських церков. Внаслідок цього, недосвідчені люди приймають їх за деномінації, і не помічають впливаючої від таких сект небезпеки. Цей тип сект завжди має жорстку ієрархічну структуру і розгалужену мережу спеціальних оплачуваних служителів. До їх числа відносяться, перш за все, свідки Іегови і мормони. б) «Наукоподібні-терапевтичні»; найчастіше приховують своє ставлення до релігії, видаючи себе за групи незалежних послідовників якогось оздоровчого вчення, зрозуміло, науково обгрунтованого. У таких сектах новонаверненим послідовникам пропонується (деколи за відому суму грошей) пройти курс «духовного очищення», «розумового і фізичного оздоровлення», «розвитку своїх здібностей» і т.п. Найбільш яскравими представниками «наукоподібних терапевтичних» сект є: «Центр діанетики», «Розумовий контроль Сільви», «Церква розвитку своїх здібностей» та ін. в) «Окультино-езотеричні»; зазвичай наслідують таємні містичні культи давнини і активно використовують ворожіння, магію та інші окультині прийоми. До цього виду сект відносяться всі групи «New age», масонські та розенкрейцерські групи, групи дияволопоклонників.

Надзвичайний Синод католицької церкви прийняв документ «Секти, або нові релігійні рухи. Виклик душпастирству» (1986), в якому подається класифікація сект з поділом на чотири групи: 1) Секти, що послуговуються Біблією; 2) Нові релігійні рухи; 3) Деструктивні рухи; 4) Псевдорелігійні рухи [4, с. 429–438].

Засновник організації «Діти Бога» Девід Берг, відомий також як Мойсей Давид або Мо, народився у 1919 році в Каліфорнії (США). У 1944 році Берг одружився на Джейн Міллер, від якої у нього буде четверо дітей: Лінда, Пол, Джонатан і Фейт, а у 1949 році, його запросили стати пастором у церкві Християнського і Місіонерського Союзу в містечку Веллі-Фармз, штат Арізона. Однак через два роки Берг пішов з посади пастора і провів початок 50-х років, роз'їжджаючи по країні в пошуках притулку. Зрештою, він знайшов собі місце у Фреда Джордана, який заснував власне телевізійне служіння, а також місіонерські «Клініки душ» в Лос-Анджелесі, штат Каліфорнія, і Мінгусі, штат Техас. Його приватне життя навряд чи можна було назвати християнським. Він встрявав у сумнівні зв'язки і навіть почав домагатися своєї молодшої дочки Фейт. Одна з дочок Берга, Лінда, що згодом стала його найлютішим ворогом, розповіла, що вона піддавалася «сексуальним приставанням» з боку батька з 8 років. Внучки Берга – Джоен Трідвел і Мері Берг – зрештою теж були примушені до сексуального зв'язку. У своєму інтерв'ю в 1992 р. Мері заявила, що «вона мала десятки вимушених сексуальних актів з дідом». За словами Стівена Кента, соціолога з Університету Альберти в Канаді, сексуальна одержимість Берга і його послідовників була викликана особливостями психіки самого засновника секти. У 1967 році засновник секти, переїхав в містечко Хантінгтон-Біч, штат Каліфорнія, де очолив у кафе «Клуб світла» молодіжні зібрання, тут Берг почав проповідувати радикальну філософію, спрямовану проти традиційної церкви та громадських устоїв. Час створення ним свого вчення збігся з часом розквіту руху хіпі в США. «Бунтарське євангеліє» стало «прийнятне» для бунтарсько налаштованої молоді, яка часто заходила до «Клубу світла» у пошуках сенсу життя, і незабаром Берг отримав чимало прихильників. Вони називали себе «Підлітки за Христа» У 1969 році Берг залишив свою дружину, щоб жити з молодією новонаверненою на ім'я Карен Зерб (переіменованою в Марію). У черговому «пророцтві» заявив, що Бог наказав йому замінити дружину (яка символізувала Старий Завіт) Марією (яка символізувала Новий Завіт), таким чином почав використовувати свої одкровення для виправдання власної неприборканої сексуальності, яка згодом відбилася на вченні секти. Сам себе Берг став називати Мойсеєм-Давидом або Мо, проголошена ним «революція Ісуса», маєть на увазі масові роздачі літератури на вулицях і гнівні виступи протесту, незабаром наклеили на секту проблеми з поліцією. Деякі з «Підлітків за Христа» арештовувалися за демонстрації перед місцевими школами, зрештою, в 1969 році вся група покинула межі штату. У 1970 році, поїздивши по Америці на кавалькаді з трейлерів, Берг і його група з приблизно двохсот «революціонерів Ісуса» заснували комуну неподалік від міста Турбер, штат Техас. Життя в комуні, де «всі разом і все спільне», проповідь «загального добра», «вільна любов» – все це приваблювало сотні і тисячі молодих людей, їх виявилось так багато, що незабаром учні Берга вирушили в інші міста, щоб заснувати нові комуні. Саме в цей період якийсь репортер охрестив Берга і його вірних послідовників «Дітьми Бога».

Єдиним авторитетним джерелом вчення для членів секти формально є Біблія, але виключно в трактуванні Девіда Берга, який стверджував, що Біблія перекручена і ненадійна, і що тільки він в силах передати істину спраглим слідувати за Господом. Крім того, абсолютним авторитетом користуються творіння самого Берга, на початку 70-х років написав книгу «Закон любові». Віровчення секти в його первісному варіанті, настільки огидне у своєму блюзнірстві, що приводити його докладно не представляється можливим. У його основі лежить спотворення Євангелія на ґрунті сексу: відому християнську тезу «Бог є любов», Берг переіменив так: «Любов є Бог», при цьому під любов'ю він розуміє саме сексуальну любов, взагалі, практично всі відносини в Біблії розглядає через призму сексу. Далі пішов

проторованим шляхом, заявивши про «вище» послання, суть якого така: зло оволоділо світом і спокушає людей матеріальними цінностями, аби відвернути від Христа. Всі, хто не приєднається до «Дітей Бога», загине. Вищим принципом буття, життя і віри Берг проголосив універсальну любов. Якщо ви полюбите Бога, Бог любитиме вас, якщо ви любите інших, то проявляєте до них божественну любов і тим самим виражаєте любов Божу. Далі Берг пропонує радикально новаторську ідею в поясненні божественної любові, переводячи її у площину «вільної любові».

Двома роками пізніше секта вже налічувала майже 2500 членів в 134 комунах, розкиданих по території 41 країни. Люди, які висловлювали бажання вступити в секту, повинні були кинути роботу або навчання, переписати на ім'я секти всі свої заощадження і майно. Крім того, «Діти Бога» завоювали репутацію розпусної секти, яка обманом відриває підлітків і молодих людей від їхніх родин, на них надходили сотні скарг з боку колишніх членів, розгніваних батьків і правоохоронних органів. Головний суддя штату Каліфорнія почав розслідування, а Берг назвав це «гоніннями», і в 70 – 80-х роках секта змушена була піти в підпілля. З 1972 р. «Діти Бога» частково згорнули свою діяльність в Америці, в той же час широко поширившись в європейських країнах, але й там на них посипалися звинувачення в сексуальній розбещеності, педофілії, і проституції. Доведено, що «Діти Бога» займалися виданням фотографій і відеофільмів, змістом яких була дитяча порнографія. Як встановив британський суд у 1995 р., секта, що проповідувала «вселенську любов до всіх і до кожного», стосовно своїх маленьких членів широко практикувала тілесні, а також принижуючі дитину покарання. Їх били, залишали одних в ізоляції на довгий час, піддавали публічним приниженням, примушували мати сексуальні стосунки з дорослими і один з одним, починаючи мало не з дитячого віку. Берг проповідував прийнятність сексу між дітьми, також, як і секс між дітьми і дорослими, заохочувався також інцест. Секта зайшла так далеко, що в 1979 році видала барвистий буклет під назвою «Моя маленька рибка», який показував, як сексуальний зв'язок між дорослими і дітьми створює ідеальну сімейну атмосферу. З 1976 по 1987 р. в секті практикувалося явище під назвою «флірти-фішінг», яке полягало в тому, що молоді послідовниці секти знайомилися з чоловіками в барах і клубах, намагаючись залучити їх до секти через сексуальні контакти. У 1978 р. Девід Берг під тиском влади та громадськості формально «розпустив організацію через серйозні порушення і зловживання владою деякими лідерами групи», 300 її керівників нібито були звільнені, а назву змінено на «Сім'я Любові», сам він став називати себе «Батько Давид». У другій половині 80-х років, коли здоров'я Берга стало погіршуватися, Марія («Мама») почала брати управління у свої руки, дала поштовх до позбавлення секти від найбільш відвертих сексуальних вад, заборонивши інцест і заняття сексом з дітьми та підлітками.

За останні кілька років в рамках великих громадських і урядових кампаній було проведено кілька розслідувань проти «Сім'ї» в різних країнах: в Іспанії (1990), Австралії (1992), Франції (1993) і Аргентині (1994), заборонена в США. Нині основним завданням секти є спроба придбання вигляду респектабельного християнського руху. Секті вкрай важко «відмитися» від того іміджу, який сформувався завдяки діяльності її засновника, у Великобританії «Сім'я» навіть офіційно зреклася Девіда Берга, визнавши його злочинцем. У секті було введено низку строгих обмежень щодо сексу: статевий зв'язок між дорослими та особами, які не досягли 21 року, суворо заборонено, не дозволяється вступати у статевий зв'язок з особами, що не входять в організацію. Ті, хто порушив ці правила, можуть виключатися з громади, водночас, свобода сексуальних контактів між дорослими членами секти залишилася. Сьогодні для створення сприятливої думки про себе організація бере участь у благодійних акціях. «Сім'я» є творцем і ініціатором серії освітніх музичних передач для дітей «Кідді Віллі», які покликані «вчити дітей моральним принципам». Сьогодні секта поширена по всьому світу, більшість послідовників у США, весь світ поділений ними на географічні райони, місцеві громади, які раніше називалися колоніями, іменуються «будинками» та управляються «пастирями» або «працівниками». Після смерті в 1994 р. Девіда Берга, лідерами «Сім'ї» є його дружина Карен Зарб (Марія) і Стів Келлі (Цар Петро), адміністративні та пастирські функції в громаді виконує Рада, що обирається в кількості 3–4 чоловік з постійних членів терміном на 6 місяців [2, с. 80–100; 5, с. 208–212].

Висновки. Представивши різні способи класифікації нових релігійних рухів, у цій статті, окреслено їхню ідейну належність. На прикладі неокульту «Діти Бога» – розкрито історію діяльності, релігійно-філософське вчення і деструктивний вплив на молоде покоління цієї секти.

Література:

1. Ильин В. В., Кармин А. С., Носович Н. В. Религиоведение / В. В. Ильин, А. С. Кармин, Н. В. Носович. – СПб., Питер, 2006. – 240 с.
2. Религиозные течения и секты. Справочник / сост. Ю. С. Дремлюг. – СПб.: 2010. – 320 с.
3. Черній А. М. Релігієзнавство / А. М. Черній. – К., Академвидав, 2003. – 352 с.
4. Zimon H. Religia w swiecie wspolczesnym.. / H. Zimon SVD – L.Towarzystwo naukowe KUL, 2002. – 653 с.
5. Титов В. Д., Качурова С. В., Барабаш О. В, Релігієзнавство / В. Д. Титов, С. В. Качурова, О. В. Барабаш. – Х., Право, 2004. – 272 с.